

NATUR OG MILJØ BULLETIN NORGES NATURVERNFORBUND

EF innfører CO₂-avgift

side 5

Spesialavfallsanlegg i Sør-Norge?

EF ønsker at spesialavfall skal behandles så nært kilden som mulig. Hvis EØS-forhandlingene ender med at Norge må gå med på dette kravet, er Halden og Gjerstad i Aust-Agder de eneste brukbare lokalitetene.

RAGNHILD SVED

Rekordlands- møte i NU

side 2 og 3

Kommune-nei til atomavfall

side 6 og 7

Miljø- bevegelsen ruster seg til gasskamp

side 4

Østtysk retursystem på dunken

siste side

EF tenker seg et fritt marked også for spesialavfall, men at «nærhetsprinsippet» skal avgjøre hvor avfallet skal behandles. Dersom EFs syn vinner fram i EØS-forhandlingene, betyr det at spesialavfall fra store deler av Sør-Norge må eksporteres til Sverige, Danmark eller England, med mindre det norske anlegget ligger sentralt i Sør-Norge. Dermed kan avfallsmengden som kommer inn til et anlegg i Mo i Rana eller Hjerkin vil bli så liten at anlegget blir ulønnsomt.

Beregninger Norsk spesialavfallsselskap (Norsas) har gjort viser at et anlegg i Halden eller Gjerstad vil fange opp 90 prosent av det norsk avfallet, dersom nærhetsprinsippet legges til grunn. Hjerkin vil få 50 prosent av avfallet, Mo i Rana 15 prosent.

– Det er sterke argumenter for å legge anlegget nært der de store avfallsmengdene produseres. Erfaringene fra Europa viser avstanden avgjør hvor mye avfall som kommer inn, sier Kristian Bade, styreformann i Norsas og leder i prosjektgruppa for etablering av et norsk-svensk anlegg for spesialavfall.

Offentlig eid?

Prosjektgruppa forhandler nå med svenskene om hvem som skal eie og drive anlegget. Samtidig ser de på hvor det skal plasseres. Både Mo i Rana, Hjerkin, Gjerstad og Halden er fortsatt med i vurderingen. Resultatet av forhandlingene skal legges fram for myndighetene innen 1. mars.

– Vi kommer til å foreslå overfor myndighetene at selskapet skal ha offentlig eiermajoritet, sier Bade.

Mens den forrige regjeringen var sterkt imot at det offentlige skulle ha aksjemajoriteten, er holdningen langt mer positiv i Ap-regjeringen.

Bade sier at både Norsas og de svenske forhandlingspartene følger nøye med på det som skjer i EF på spesialavfallssiden. Men vurderingen av hvor det norsk-svenske anlegget skal ligge vil neppe være klar før EØS-forhandlingene er i havn.

Det blir opp til det nye selskapet å velge hvor de vil søke konsesjon. Trolig blir det sendt melding for alle fire plasseringene, men bare to blir konsekvensutredet. Konsesjons- og etableringssøknad kan først sendes i slutten av 1991, og anlegget kan tidligst stå ferdig høsten 1994 eller våren 1995, sier Bade.

Nei til Dovre

Samarbeidsrådet for naturvernssaker (SRN) går imot at et nasjonalt forbrenningsanlegg plasseres på Dovrefjell. Selv med den beste teknologi vil et slikt anlegg slippe ut miljøgifter, og kunnskap om hvordan de vil virke på høyfjellsnaturen er dårlig, sier SRN.

– Norges fremste naturforskere har allerede fastslått at det ikke foreligger kunnskaper om hvordan miljøgifter virker på høyfjellsnaturen. Men vi vet at tålegrensen er lavere i slike områder. Utslipp som ikke gir påviselige effekter i lavere strøk kan utgjøre forskjellen mellom liv og død i høyfjellet, sier SRN i en pressemelding. SRN består av Naturvernforbundet, Norsk Jeger- og Fiskeforening og Den Norske Turistforening.

I tillegg til de jevne utslippene fra et slikt anlegg er det alltid fare for at uhell kan gi store utslipp. Tungmetaller som kadmium og kvikksølv er skadelige selv i beskjedne konsentrasjoner. Dioksiner kan også slippe ut. Alle disse stoffene kan gi virkninger først etter relativt lang tid. Det er derfor uakseptabelt å legge et slikt anlegg i et av Norges mest verneverdige naturområder, sier SRN.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo 5
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 5 09 46 02
Ansv. red.: Gunnar Bolstad

Telefon: (02) 71 55 20
Telefax: (02) 71 56 40
Prod.: GPG Sats & Trykk as
Annonser: NMR. (02) 61 62 10
Prod.: GPG Sats & Trykk as.
Oslo

Mann med hatt

Det er gode tider for norske hattemakere. Politiske frontfigurer trenger minst tre-fire for å ha noen å bytte på. Det kan virke imponerende, men det blir pinlig når de glemmer å ta av den de har på før de tre en ny nedover ørene.

Da Yngve Haagensen nylig kjørte ut mot miljøbevegelsen, trodde han at han hadde LO-lua på, men hadde glemt at det sto Statoil på hattebremsen. Uka i forveien hadde han sittet i styremøte i oljeselskapet og lagt opp strategien for hvordan LO skulle kveste miljøaksen for å kunne øke de norske CO₂-utslippene.

Statoil kjører tøft i svingene i kampen for ilandføring av Heidrun-gassen. Ideen om å oppnevne Yngve Haagensen som nytt styremedlem var ment som en genistrek, men kan komme til å vende seg mot selskapet.

Statoil brer seg som en blekksprut over det norske demokratiet. Den som utnevnte Haagensen som styremedlem, var olje- og energiminister Finn Kristensen. Før han gikk til regjeringen, var han direktør – i Statoil.

Og Haagensen overtok styrejobben etter en annen LO-pamp, nemlig Ole Knapp. Han måtte trekke seg da han fikk en ny jobb – som næringsminister.

Slik triksing gir sikkert gode maktpolitiske gevinster på kort sikt. Men på lengre sikt er det klart at det skader det demokratiske samfunnet. Konsekvensen er at Statoil blir vingestekket den dagen stortingspolitikkerne ser seg lei på å bli manipulert av et profittthungrig oljeselskap.

Igen er det arbeidsplassene som er kronargumentet mot livsnødvendig miljøvern. LO-lederen framstiller det som om det er miljøbevegelsen som er skyld i at det er 150.000 mennesker utenfor det normale arbeidsmarkedet i Norge. CO₂-avgiftene vil gjøre det verre, mener han.

Man må lese Haagensens uttalelser flere ganger for å finne et snev av substans. Selvsagt kan det komme situasjoner der arbeidsplasser må vike for miljøet. Men det er ikke det det er snakk om i denne omgang.

For miljøverntiltak vil gi mange flere arbeidsplasser enn det Heidrun-gassen fører til. I tillegg er det lønnsomme jobber, mens den prosjekterte metanolfabrikken skal subsidieres med 2,5 millioner kroner pr. jobb – i året.

CO₂-utslippene må ses i global sammenheng, sier Haagensen og hans kumpaner. Javisst, det sier industriledere i hele den vestlige verden. Men når de ikke selv er i stand til å ta ansvar, må noen gjøre jobben for dem.

Gunnar Bolstad

Rekordmøte i NU

Natur og Ungdoms landsmøte i helga var organisasjonens største. Over 230 unge miljøaktivister møttes på Brandbu. Åsne Berre Persen ble valgt som ny leder.

Marit Nyborg gikk av som leder etter to og et halvt år i vervet, og 20 år gamle Åsne Berre Persen overtok som leder. Til tross for alderen har Berre Persen allerede sittet to år som nestleder i Natur og Ungdom. Hun har vært med i organisasjonen i fem år.

Landsmøtet på Brandbu var det største i miljøvernorganisasjonens historie på tross av dårlig medlemsverving i 1990. I fjor var nettovæksten i organisasjonen på bare omlag 300.

Den ekspositive veksten kunne ikke fortsette i det uendelige. Men vi det var i 1990 større og jevnere aktivitet i lo-

kallagene, og vi fikk tross alt 3000 nye medlemmer, og det er ikke dårlig, mener Berre Persen.

I 1991 skal vi bli større og bedre. Vi har satt av økonomiske og organisatoriske ressurser for å styrke lokallaga. Blant annet skal vi arrangere tre såkalte «grønne ruter» der vi kombinerer lokallagsbesøk med skolebesøk og debatter.

Thomas Palm (20) og Heidi Sørensen (20) ble nye nestledere, begge fra Levanger. Palm har sittet flere år i organisasjonens landsstyre, og Sørensen har allerede sittet et år i sentralstyret.

Kritiske til EØS

Natur og Ungdom sier nei til den EØS-avtalen som regjeringa arbeider for. I en uttalelse fra landsmøtet sist helg setter organisasjonen sterke begrensninger for hva slags avtale den kan godta.

Natur og Ungdom kan ikke akseptere en EØS-avtale som utelukkende bygger på EFs fire friheter og der miljøhensyn kun er plagsomme unntak, heter det i uttalelsen.

Natur og Ungdom krever at EØS-avtalen må inneholde varige unntak for høyere norske standarder for helse sikkerhet og miljø. Signaler fra forhandlingene og handelsminister Eldrid Nordbø tyder på at EØS-avtalen ikke vil inneholde slike unntak.

Organisasjonen krever også at Norge må beholde muligheten til å utforme en egen miljøpolitikk bygd på andre prinsipper enn markedsfrihetene.

Natur og Ungdom avviser at miljøinteressene kan sikr gjennom et såkalt «føre var-prinsipp», slik Eldrid Nordbø legger opp til.

Et Europa med fortsatt økonomisk vekst som mål er en effektiv stopper for en mer menneske- og miljøvennlig utvikling i verden. Både EFs indre marked og den EØS-avtalen vi ser tar form, er skritt i feil retning for det globale miljøet.

Natur og Ungdom skriver i uttalelsen at deres primære ønske er et helt annet EØS, nemlig en Europeisk økologisk samarbeidsavtale.

PÅ NU-LANDSMØTET:
KJETIL BRAGLI ALSTADHEIM

Ny-klassisisme, gass og EF i 1991

Energi, klassisk naturvern, samferdsel og EF/EØS står øverst på Natur og Ungdoms dagsorden for 1991.

Klassisk naturvern har i flere år vært «ute» i Natur og Ungdom, men i 1990 kom igjen klassiske verneideer inn i flere saker.

De mest kjente klassiske sakene fra 1990 er arbeidet for vern av den norske barskogen og kampanjen for å stanse utbyggingen av skøytehall i våtmarksområdet Åkersvika i Hamar. Du kan vel kalle det en «ny-klassisisme», sier avroppende daglig leder i Natur og Ungdom, Gunnar Album.

Under landsmøtet ble det kjent at miljøvernminister Torbjørn vet-for-mye Berntsen vil gå inn for å verne bare 250 km² skog. Natur og Ungdom sier i en uttalelse fra landsmøtet at vernet må omfatte 700 km².

Bare et vern av 700 km² produktiv skog, vil oppfylle de internasjonale vernekriteriene. Ved ethvert lavere nivå lar man uerstattelige verdier gå

tapt i full internasjonal offentlighet, heter det i uttalelsen.

Ikke gass

Natur og Ungdom arrangerte på landsmøtet paneldebatt om ilandføring av gass og gasskraftverk. Representanter fra både Statoil og Norsk Hydro stilte opp i debatten med personlig sekretær Gunnar Myrvang i Olje- og Energidepartementet, Erik Lindeberg fra Sintef i Trondheim og Heidi Sørensen fra Natur og Ungdom.

Arbeidet mot ilandføring av gass vil være sentralt for Natur og Ungdom i 1991. Dette skal kombineres med lokale kampanjer for økt satsing på energioptimalisering.

Samferdsel

Samferdselsminister Kjell Opseth besøkte Natur og Ung-

doms landsmøte på åpningsdagen torsdag. Der møtte han over 200 av sine argeste kritikere ansikt til ansikt. Flere av delegatene konfronterte ministeren med større og mindre lokale utbyggingsprosjekter.

Opseths uttalelse om at det ikke er grunnlag for å satse på utbygging av høyhastighetstog i Norge var den som vakte mest oppsikt.

Opseth mangler visjoner for hvordan vi skal få til en miljøvennlig løsning for samferdselssektoren, sier Gunnar Album.

Natur og Ungdom har allerede i flere år arbeidet intensivt med samferdsel. Organisasjonen vil fortsette dette arbeidet i 1991 med særlig vekt på de miljøvennlige løsningene. Både sykelen og utbygging av høyhastighetstog vil stå i fokus.

– Ikke bygg ut Heidrun!

Natur og Ungdom går kraftig ut mot planene om ilandføring av gass. I en uttalelse ber Natur og Ungdom regjeringen om ikke å sette igang produksjon på Heidrunfeltet.

I uttalelsen tas det også et oppgjør med gassen som miljøvennlig energikilde. Bytter vi ut all oljen i verden med gass, vil vi bare utsette fordoblingen av CO₂ i atmosfæren med 15 år. Gass vil ikke løse drivhusproblemet, heter det i uttalelsen.

Hvis gassen skal utnyttas i dag, er den eneste økonomisk og miljømessig fornuftige løsningen å selge gassen til kontinentet som erstatning for kull, olje- eller atomkraft.

Planene om å bruke gassen fra Heidrun i en metanolfabrikk og et eventuelt gasskraft, bærer preg av at de er løsninger på et «avfallsproblem». Gassen

sees på som et problematisk bi-produkt når man skal få opp oljen. Det er ingen forsvarlig forvaltning av naturressursene, mener nyvalgt nestleder Heidi Sørensen. Sørensen avviser Yngve Haagensens uttalelser om at ilandføring av gass vil bety mange arbeidsplasser for midt-Norge.

Gasskraftverket og metanolfabrikken betyr tilsammen maksimum 200 arbeidsplasser. Det må i så fall bli de dyreste arbeidsplassene vi kan skape idag både økonomisk og miljømessig, sier Sørensen.

Natur og Ungdom avviser også Torbjørn Berntsens utta-

lelser om at vi kan bygge gasskraftverk hvis vi greier å redusere CO₂-utslippene fra andre sektorer.

FNs klimapanel har slått fast at skal en global oppvarming hindres, må verden redusere CO₂-utslippet med minst 60 prosent. 8 land har planer om å redusere sine CO₂-utslipp, mens Norge fremdeles bare vil stabilisere CO₂-utslippet på 1989-nivå innen år 2000, heter det i uttalelsen fra landsmøtet.

Natur og Ungdom setter i slutten januar i gang en «grønn rute» der de vil reise rundt i midt-Norge for å informere om sitt syn på ilandføring av gass.

Takk for støtten!

Vik kommune
5860 Vik i Sogn

SIMONTORP

naturgjødselfabrikker
Boks 15, 3157 Barkåker
Tlf. (03) 38 05 75

Apothekernes Laboratorium A.S.
Tlf.: (02) 52 90 00 Fax: (02) 52 10 08

DIRECT MAIL AS
REGISTRERT REKLAMEBYRÅ

arbeider DM-kampanjer
Lilleakern. 2, Boks 2306 Solli, 0201 Oslo 2
Tlf. (02) 52 25 50 Fax: 802) 73 27 00

Skienfjordens komm. kraftselskap
Postboks 80, 3901 Porsgrunn
Tlf. (03) 54 75 00

BKK gir deg rein kraft
Bergenshalvoens Komm. Kraftselskap

Hallingskarvet Høyfjellshotell
og hyttesenter A/S
3577 Hovet

EB-Distribusjon A/S
Pb 108, 3701 Skien
Tlf. (03) 58 20 00

Takk for støtten!

Savoy
HOTEL

– Det personlige
forretningshotellet
i Oslo
– Universitetsgt. 11,
0164 Oslo 1
Tlf. (02) 20 26 55
Fax: (02) 11 24 80

SFT
Statens Forurensningstilsyn

Norsk Oljesanering A/S
Stubberudvn. 12,
0668 Oslo 6
Tlf. (02) 30 21 20

Syberg
Avfall

WILH. WILHELMSSEN

KØFF-GRUPPEN A/S
–LEDEDE DAGLIGVARE
DISTRIBUTØR

Jenssen & Borkenhagen/BEDO

**Syvendedags-adventistenes
Vestnordiske Union**

Miljøbevegelsen på tenkeloftet: Aktuelt med aksjoner

Mens regjering og storting ennå klør seg i hodet over gassen fra Heidrun-feltet, har norske miljøaktivister så smått begynt å vurdere aksjonsformer dersom myndighetene faktisk vedtar en ilandføring.

GUNNAR BOLSTAD

– Denne saken har større dimensjoner enn Alta-saken, sier daglig leder Gunnar Album i Natur og Ungdom, som lover myndighetene kraftig motstand dersom ilandføringen blir vedtatt. Han regner med god assistanse fra miljøorganisasjoner i utlandet slik at saken får tilstrekkelig internasjonal publisitet.

Vil vurdere

Naturvernforbundet har på sin side et gammelt landsmøtevedtak som hindrer bruk av sivil ulydighet. Likefullt er det klart at denne holdningen kan bli vurdert på nytt, dersom myndighetene vedtar en ilandføring av gassen og metanolfabrikk.

– I utgangspunktet ønsker vi å ha respekt for de politiske beslutningsprosessene og vil prøve alle andre utveier først, sier nestleder i Naturvernforbundet, Karen Johanne Baalsrud. – Dersom politikerne imidlertid skulle fatte et vedtak om ilandføring, er det klart at vår respekt for politikerne blir svekket.

Selv om Baalsrud i utgangspunktet er skeptisk til å benytte sivil ulydighet, mener hun likevel at det er plass til tillitsvalgte som bruker slike metoder som privatpersoner.

– Jeg vil ikke utelukke sivil ulydighet som et virkemiddel i kampen mot ilandføring av gass fra Heidrun-feltet. Men da må det være som et ledd i en klar strategi, sier fylkesleder i Naturvernforbundet i Møre og Romsdal, Odd-Arild Bugge.

Bugge, som også er medlem av Naturvernforbundets landsstyre, mener det bør gode grunner til før forbundet tar i

bruk sivil ulydighet, men vil heller ikke garantere at forbundet til evig tid skal følge norsk lov i saker som har usedvanlig stor betydning.

– Vi har jo vedtektsfestet at vi ikke skal ty til sivil ulydighet. På den annen side finnes det saker der vi beveger oss i grenselandet, sier fylkesleder Stein Malkenes i Sogn og Fjordane. Han er varamedlem i forbundets landsstyre.

– Vi kan ikke la være å diskutere virkemidlene våre, særlig i en så alvorlig sak som denne, sier Malkenes.

Ødelagte kort

– Under Brasil-konferansen i 1992 vil norske representanter selvsagt bli konfrontert med en eventuell satsing på ilandføring og metanolfabrikk, sier Pål Bugge i Greenpeace. – Vi vil bidra til at norske delegasjoner vil få dette rett i fleisen på alle

de internasjonale konferanser der CO₂-problematikken skal diskuteres.

I tillegg er det klart at andre lands representanter vil konfrontere Norge med denne saken. Norge kommer til å ødelegge sine egne kort i videre forhandlinger om SO₂ og sur nedbør.

Bugge ser ikke bort i fra at det kan bli snakk om aksjoner i kjent Greenpeace-stil dersom regjeringen vedtar ilandføring.

Ennå i det blå

Heidrunsaken er blitt litt av en kattepine for regjeringen. I det N&M Bulletin går i trykken er det ennå uvisst når saken kommer opp til behandling på regjeringens nivå. Hittil er det særlig Miljøvern- og Finansdepartementet som har gått i mot, mens tilhengerne anføres av OED og Næringsdepartementet.

EF innfører CO₂-avgift

– I det øyeblikk EF vedtar en CO₂-avgift, vil det ha avgjørende betydning for de andre landene i Europa, sier sjefen for EFs miljøkontor, Jan Laurens Brinkhorst, til N&M Bulletin.

GUNNAR BOLSTAD

Brinkhorst vil ikke ta stilling til hvorvidt Norge bør innføre en ensidig CO₂-avgift. – Men jeg har aldri forstått hvorfor industribedrifter motsetter seg miljøskattlegging «fordi andre land forurenser så mye mer», sier Brinkhorst diplomatisk.

I slutten av januar skal EF-kommisjonen ta stilling til et forslag om å innføre avgifter for å begrense utslippene av CO₂. Avgiftene skal legges henholdsvis på utslipp av CO₂-avgift og på bruk av energi.

– CO₂-avgiften gjør det mulig å differensiere mellom kull, olje og naturgass. Energiavgiften skal stimulere til energisparing, og vil trolig gjøre at forbruket ikke bare skifter fra fos-

sile brenslere til atomkraft, sier Brinkhorst.

Brinkhorst og EF-kommisjonen for miljø, Carlos Ripa di Meana, tar sikte på å innføre de to avgiftene fra og med 1994 og gradvis trappe dem opp. Brinkhorst antyder en prisøkning på fossile brenslere på 5-10 prosent i året. – På den måten får industrien et incentiv til å investere i alternative energikilder.

– Hvordan reagerer industrien i EF på dette forslaget?

– Industrien er ikke blitt konsultert. Men industrien kan tåle hva som helst så lenge avgiftene settes i en internasjonal sammenheng. Og det er klart at straks EF vedtar slike avgifter, vil det få avgjørende internasjonale virkninger, ikke minst for de øvrige europeiske landene. Det er også viktig å

huske at europeisk industri ligger godt an, fordi vi i mindre grad sløser med kraft enn mange andre land.

Selve avgiftssystemet bør innføres på nasjonale nivåer, kombinert med skatte- og avgiftslettelser på andre områder. Formålet er jo ikke å skaffe mer penger på de statlige budsjettene, sier Brinkhorst.

– Bredest mulig

– Vi er negative til ensidige CO₂-avgifter og ønsker en bredest mulig internasjonal avtale, men det er klart at en avtale i europeisk sammenheng vil være et betydelig skritt i riktig retning. Det vil være lettere å leve med enn en ensidig norsk avgift, sier informasjonssjef Frode Helgerud i Norsk Hydro.

Hard kritikk mot EEB

European Environment Bureau (EEB) er en enormt topptung paraplyorganisasjon som er mye mer opptatt av å få medlemsorganisasjonene til å tilpasse seg EFs dagsorden enn å gjøre medlemsorganisasjonenes saker til sine, sier daglig leder i Felleskampanjen, Elin Enge.

GUNNAR BOLSTAD

Enge fyrer av denne bredsalven etter at sjefen for EEB, Raymond van Ermen, besøkte Oslo nylig på NHOs store EF-konferanse. van Ermen hevdet under konferansen at EF er det eneste organ som kan sørge for en bærekraftig utvikling i Europa.

EEB har 129 medlemsorganisasjoner i de 12 EF-landene, i tillegg til assosierte medlemmer i flere EFTA-land, blant annet Naturvernforbundets søsterforbund i Sverige. Natur-

vernforbundet er ikke medlem av EEB, og har heller ingen planer om å melde seg inn.

– EEB er overhodet ikke opptatt av grasrotas problemer, sier Elin Enge, som har utrivelige erfaringer med organisasjonen fra prosessen som ledet hen mot Bergenskonsferansen i fjor. – Splittelsen i miljøbevegelsen som oppsto i Bergen er nå ytterligere forsterket fram mot Brasil i 1992. På grunn av EEBs overforsiktige pragmatiske rolle, har det oppstått et behov for andre og mer radikale organisasjoner med ambisiøse mål, sier Enge.

Springbrett

– Det hersker en stigende uro for at en god del av toppene i miljøorganisasjonene gjennom de forhandlingsprosessene som pågår, bruker EEB som et springbrett til posisjoner i det etablerte maktapparatet i EF, sier Enge, som fraråder norske organisasjoner å knytte seg til EEB.

– EEB står for en «grønn kapitalisme» som er svært europeisk sentrert. De bryr seg overhodet ikke om utviklingsperspektivene, avslutter Elin Enge.

Takk for støtten!

G.R.G. Sats & Trykk as
Schweigaards gt. 34
Postboks 3750 Gamlebyen
0135 Oslo 1
Tlf. 02/17 34 24
Fax 02/17 25 19

Sunddal kommune

– Når tilitt er en del av produktet
norgesplaster
AKSJESKIP

Summersposten
ANNONSEAVDELING, TLF. 071-24 570
TELEFAX NR. 071-29 977

SIVILFORSVARET
– en
HJELPEORGANISASJON

SECURITAS

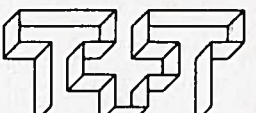
ROLF BAKKE %

Kvalitet blir alltid billigst

Sigurd Stave
MASKIN AS

Takk for støtten!

Niels Torp a.s
arkitekter MNAL

TINGSTAD
SKRUR - VERKTØY OG VERKSTEDUTSTYR

EKSPORTFINANS
Dronning Mauds gate 15
Postboks 1601 Vik,
0119 Oslo I
Tlf. (02) 83 01 00
Fax. (02) 83 22 37

Elkem Energi

FLY OG MILJØ
Vil du vite mer,
kontakt
BRAATHENS SAFE
Informasjonsavdelingen
Tlf.: 59 70 00

NORSK JERN HOLDING AS
- fra statlige millionsubsidier
til lønnsom drift!

**BYKLE
KOMMUNE**

Zanda
Norges mest kjøpte takstein

Kommunalt nei til atomavfallslager

I tre av de fire kommunene som er aktuelle for lagring av radioaktivt avfall sier ordførerne klart nei til et slikt anlegg. Ordførerne føler seg overkjørt av det statlige utvalget som vurderer anleggets plassering.

ANDERS GJESVIK

Utvalget som skal vurdere plasseringen av et lager for radioaktivt avfall har arbeidet i ett år. I løpet av dette året har utvalget vært på befaring i de fire aktuelle kommunene, uten at kommunenes ledelse har visst noen-ting. Nå er de innkalt til et informasjonsmøte 24.januar, noen få uker før utvalget skal offentliggjøre sin innstilling.

- Dette lukter av taktikkeri, og er en statlig overkjøring av kommunene. I øyeblikket vet vi ikke noe om planene, og det skaper enorm utrygghet i kommunen. De få ukene mellom at vi blir informert og innstillingen legges fram gir oss uhorvelig liten tid til å jobbe med saken i kommunen, sier ordfører Ole Erik Åsen i Nore og Uvdal kommune.

Slag i trynet

Åsen vil kjempe i mot at atomavfallslageret blir plassert i Nore og Uvdal kommune, og han

har allerede fått støtte fra ordførerne i nabokommunene Rollag og Flesberg. Det er et svakt næringsgrunnlag i Numedal og de tre kommunene samarbeider om å øke tilflyttingen og turismen til dalen.

- Vi arbeider for å øke bosettingen, og så får vi dette midt i trynet. Det er ingen som vil flytte til et sted med hovedlageret for radioaktivt avfall, sier ordfører Magne Pedersen i Rollag.

Det er trolig de to nedlagte Geiteryggstunnelene ved Numedalsbanen som er aktuelle som lager i Nore og Uvdal.

- Tunnelene er grunne og fuktige med tynne vegger. De ligger 20 meter fra Numedalslågen, og kan overhodet ikke egne seg som lager for radioaktivt avfall, sier Åsen.

Ingen fordeler

De tre andre aktuelle kommunene er Holtålen i Sør-Trøndelag, Åmli i Aust-Agder og Dovre i Oppland. På Dovre er

det trolig Follidal Verk gruver som skal romme lageret, men formannskapet i kommunen har allerede sagt nei til lageret.

- Lageret vil gi oss en rekke ulemper med transport og lagring, men ingen fordeler. Vi i kommunen føler oss heller ikke kompetente til å overbevise folk om at det radioaktive avfallet er ufarlig, sier ordfører Arne Kåre Os i Dovre kommune.

I Åmli kommune er det trolig Kløvdaltunnelen som er aktuell som lager. I dag brukes tunnelen som potetlager.

- Tunnelen ligger ved Nidelva, som er drikkevannslager for Arendalsområdet. Jeg har med meg formannskapet i kampen mot å plassere lageret i Åmli kommune. Vi må vel opprette et lager for det eksisterende atomavfallet i Norge, men det store spørsmålet er om det er nødvendig å fortsette med å produsere radioaktivt avfall, sier ordfører Sverre Kløvfjell i Åmli kommune.

Gruvemuseum og atomlager

Ordfører Håvard Moen i Holtålen kommune er den eneste ordføreren som er åpen for å motta et lager for radioaktivt avfall. Moen mener at Killingdal gruber kan romme både atomlager og annen virksomhet, som gruvemuseum eller sted for detonering av gammel ammunisjon.

ANDERS GJESVIK

Uten å informere andre i kommuneledelsen skrev Moen til Statens atomtilsyn, og ba dem komme og vurdere Killingdal gruber som mulig lagringssted.

- Jeg mener at jeg må kunne ta et initiativ som ordfører, uten å spørre andre. Det blir noe annet hvis vi skal ta stilling til om vi skal si ja til lageret. I dag eier kommunen gruva og bruker 300.000 kroner i året på

vedlikehold. Det har vi ikke råd til, og hvis vi ikke får lageret hit er alternativet og dette igjen gruva. Jeg ser ikke noen fordeler ved lageret i seg selv, men da står den enorme gruva åpen for annen bruk parallelt, sier Moen.

Sterk motstand

Moen nevner flere funksjoner han mener gruva kan ha ved siden av lager for radioaktivt avfall. Eksempler er lager for kasserte batterier, gruvemuseum og plass for detonering av

gammel ammunisjon fra forsvarret.

Moen har møtt sterk motstand i kommunen mot forslaget om å etablere lageret for radioaktivt avfall i Killingdal gruber. Motstanderne har pekt på at lageret vil ødelegge Holtålen framtid som villmarks-kommune.

- Jeg tror ikke lageret vil skremme turistene. Men jeg føler meg forpliktet til å vurdere hva gruva kan brukes til, før vi må velge å sette den igjen, sier Moen.

- Temaet for følsomt

- Dette er et følsomt tema, vi ville gjøre uforpliktende undersøkelser, sier utvalgets leder Kari Kveseth i en kommentar til hvorfor ordførerne ikke er informert om at deres kommuner er vurdert som lager for radioaktivt avfall.

ANDERS GJESVIK

Ordførerne i tre av de aktuelle kommunene reagerer sterkt på at det statlige utvalget har vært på befaring og vurdert deres kommuner, uten at de på noe tidspunkt har blitt informert. Utvalgets leder, Kari Kveseth, mener at denne kritikken er ubegrunnet.

- Utvalget har ennå ikke avsluttet sitt arbeid, og vår oppgave er å legge grunnlaget for en diskusjon og beslutning om hvor vi skal legge lageret for radioaktivt avfall. Vi vet alle hvor følsomt dette temaet er, og vi ville gjøre uforpliktende undersøkelser ved befaringer i kommunene, sier Kveseth.

Generell informasjon

Kveseth vil ikke kommentere hvilke anlegg som er aktuelle i kommunene, heller ikke ordførerne har fått opplyst dette. Hun sier at vurderingene er bygget på generell informasjon om geologien i områdene, men vil ikke opplyse hvilke fagmiljøer som er konsultert. Landets fremste fagmiljø på området, Norsk geoteknisk institutt, er ikke benyttet i vurderingen hittil. Det har vært spekulert i om Institutt for energiteknikk (IFE) er det eneste fagmiljøet som er konsultert. Dette er den institusjonen som gjennom sin reaktor i Halden produserer 90 prosent av det norske atomavfallet.

Ingen arbeidsplasser

Utvalget legger fram sin innstilling i midten av februar, men før den tid skal det innhentes politiske signaler fra kommunene og eiere av de aktuelle anleggene. 24. januar er ordførerne invitert til et informasjonsmøte på Kjeller i IFEs lokaler.

Kveseth sier at kostnadene ved lageret er anslått til 0.5-2 millioner kroner, og at utvalget ser lager i fjell som en samfunnsøkonomisk god investering. Hun tror ikke at lageret vil skape noen arbeidsplasser på lang sikt, bare i forbindelse med transport og plassering av avfallet.

Naturvernforbundet: - Still krav

- Kommuner som vurderer å ta i mot et lager for radioaktivt avfall, bør be om et politisk signal om nedleggelse av reaktoren i Halden. Det er avgjørende for mengden av radioaktivt avfall, sier Dag Hareide, generalsekretær i Naturvernforbundet.

ANDERS GJESVIK

- Uten Haldenreaktoren ville problemene med norsk atomavfall vært mye mindre. Reaktoren står for rundt 90 prosent av det lav- og mellomaktive avfallet og alt det høyaktive avfallet. Når innstillingen fra det statlige utvalget kommer i februar, vil Naturvernforbundet delta i diskusjonen om å finne en minst mulig farlig lagringsplass. Men det beste bidraget er om regjeringen gir signal om å avvikle Haldenreaktoren, sier Hareide.

Hareide råder de aktuelle kommunene til å klarlegge om regjeringen kan tenke seg import eller utveksling av atomavfall fra utlandet. Han mener

at de også må vite om det kan komme press om å ta i mot det høyaktive avfallet fra Halden,

som ikke er tatt med i de nåværende planene for atomlager.

Takk for støtten!

 Christiania Spilgerverk AS
Postboks 4224 Torshov 0401 Oslo I

ADDRESS: Ramsborgvn. 56, P.O. Box 25
N-1364 Hvalstad, Norway

Når det gjelder vannkraft:
STENSLI
MEKANISKE VERKSTED A/S
Verksted og kontor: Bergermoen,
3520 Jevnaker
Telefon (063) 11 500

ALFA@MEGA

 **SIRDAL
KOMMUNE**
4440 TONSTAD
Tlf. (0431) 70 300

 **Standard
Marine A/S**
- Marine Communications Systems

Takk for støtten!

EBA ENERGI

FOKUS
Bank

KVALSUND KOMMUNE
FORMANNSKAPET
9620 KVALSUND

HAFSLUND NYCOMED
P.O. Box 5010 Majorstua, N-0301 Oslo 3, Norway

NIC. B. SANDBERG A/S

NicB
POTTENMARKEN 2
0954 OSLO 9
TELEFON 022 25 81 35

Karmøy Fiskemat

KeNord

BO-BUSSENE A/S

Store kadmiump-utslipp fra treforedlingen

Treforedlingsindustrien slipper ut store mengder tungmetaller, som kadmiump, bly, kobber og sink. Det bekrefter nye undersøkelser som de svenske miljøvernmyndighetene har gjort. SFT har ingen planer om tilsvarende undersøkelser.

RAGNHILD SVED

Da det svenske Naturvårdsverket høsten 1989 la fram en rapport om de store utslippene av tungmetaller fra treforedlingen ble det møtt med sviende kritikk fra industrien. Men nå er opplysningene bekreftet gjennom nye analyser. De viser at Sveriges 16 sulfatfabrikker med blekier slipper ut seks tonn kobber, to tonn bly, 80 tonn sink og 500 kilo kadmiump hvert år. Dette er utslipp som ikke

nevnes i utslippstillatelsene, verken i Sverige eller Norge.

Metallene kommer fra selve tømmerstokken, frigjøres ved koking og bleking og følger så med avløpsvannet ut i havet.

Det er særlig kadmiump-utslippene som bekymrer. Totalt er de svenske utslippene av kadmiump på to tonn, og da utgjør et halvt tonn fra treforedlingen en stor andel. Kadmiump er et svært giftig metall som brytes sakte ned. Kadmiumpforgiftning kan gi lunge- og nyreskader og det er også risiko for prostatakrefte og fosterskader.

De svenske undersøkelsene skal nå utvides til å omfatte også andre treforedlingsbedrifter enn sulfatfabrikkene. Dessuten skal de biologiske effektene av utslippene kartlegges.

Seksjonssjef Per Åge Beck i SFT sier at han vil se på resultatene fra Sverige, men at SFT ikke har planer om å gjøre egne undersøkelser.

– Vi har grundige undersøkelser fra en del fjorder, uten at det er påvist at tungmetaller er et stort problem. Jeg tror utslipp av andre stoffer er et større problem, sier Beck.

Vinnere og tapere i 1990

Ved årsskiftet har det som vanlig dukket opp lister over fjorårets verste og beste innen alt mulig. Nå har også miljøvernet fått sine egne hitlister. I amerikanske TIME kan vi lese hva magasinet anser som den beste og verste utvikling på miljøside i 1990.

KNUT ARE TVEDT

Bli med:

B
Den norske Bokklubben
– med de beste bøkene

N
Bokklubben Nye Bøker
– med de nye bøkene

B
Bokklubbens Barn
– for barn fra 3-14 år

E
Ekstrabokklubben
– for de spesielt interesserte

B
Bokenes Vården
– med det største utvalget

L
Bokklubben Lykkene
– med de kjente lykkene

DnB klubbene

BOKS 150 - N 1321 STABEKK
Tlf: (02) 12 12 12, (02) 53 00 66

Vinnere

●Overflateforsøplingen i USA vil avta dramatisk etter at forbruksgiganter som Coca-Cola, pepsi og McDonald's har gått over til returflasker og nedbrytbar emballasje.

●Havpattedyr går lysere tider i møte etter at Japan har gått med på å nekte sin fiskeflåte i Stillehavet å bruke en spesiell type drivgarn. Tunfiskprodusentene har samtidig boikottet leveranser av tunfisk som er fisket med de metodene som har gått sterkt ut over delfinbestanden.

●Øst-Europa har kvittet seg med kommunistene, og vesteuropeiske land står klare til å gi støtte til miljøinvesteringer.

Tapere

●Miljølovgivningen har trange kår etter at velgerne i USA sa nei til en serie forslag som kunne gitt bedre miljøstandarder på mange felt.

●Regnskogene hogges ned i ukontrollert tempo, og ingen forsøk på å få kontroll med utviklingen har resultert i noe som helst.

KLKorallrevne er presset av utbygging, fiske og turisme, samtidig som de er sårbare for den pågående temperaturstigningen.

Dette er ikke en annonse om snøen som falt ifjor, men om kalenderen for i år!

GLEMTE DU å kjøpe kalenderen vår før jul? Her har du sjansen til å skaffe deg den til nedsatt pris.

I årets kalender er temaet norske fugler. Noen av Norges beste naturfotografer har bidratt til kalenderen. Vi har nytt format (41x35 cm) og kalenderen er trykket på første-klasses kvalitetspapir. Dette er en fargerik og meningsfull påminnelse om hva som kan gjemme seg i furuskoger,

våtmarksområder eller kanskje rett utenfor stuevinduet ditt.

Hver måned presenteres noen av våre mest kjente fugler i vakre omgivelser og gjennom lyrisk tekst. Sender du inn kupongen i dag får du kalenderen til halv pris. Samtidig har du vist at du støtter Naturvernforbundet og vårt arbeid for å verne natur og miljø.

TILBUD
kr 42,50

JA,

Jeg kjøper
Naturkalenderen
1991 til tilbudspris!

stk. à kr 42,50
Ekspedisjonsgebyr kr 35,–
kommer i tillegg.

Navn: _____

Adr.: _____

Postnr./sted: _____

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
portoen.

SVARSENDING
Avtale nr. 109 000/5 Pb.

Grünerløkka postkontor
0505 OSLO 5

Takk for støtten!

NOTISER

Det vil koste de industrialiserte landene mellom to og tre prosent av brutto nasjonalproduktet (BNP) å redusere utslippene av drivhusgasser med 20 prosent innen slutten av århundret. Dette var økonomene som var samlet på miljøkonferansen i Washington nylig enige om. Vest-Europa vil sannsynligvis ikke behøve å bruke mer enn to prosent av sitt BNP på reduksjon av CO₂-utslipp, mens Sovjet og Øst-Europa må bruke ca. 3,5 prosent og de fleste u-land omkring fire prosent. En talsmann for Bush-administrasjonen, Richard Smalense, gjentok USAs syn om at man må forske mer istedet for å redusere utslippene av drivhusgasser, melder United States Information Service.

Carlos Ripa di Meana, EFs miljøkommisær, har lansert en miljømergingsordning for forbruksvarer. Alle varer skal

vurderes av en komite i Det europeiske miljøbyrået (EEA).

Kriteriene for å få et miljøstempel vil bli tøffe, med krav i henhold til vugge-til-grav-prinsippet – det vil si fra produksjonsprosessen til avfallshaugen.

Flere EF-land, blant dem Tyskland, har allerede tilsvarende ordninger, mens andre, som for eksempel Storbritannia, er villige til å gå med i den nye ordningen.

Regjeringen har vedtatt vern av 19 myrer i Sør-Trøndelag og et større myrlandskap i Nord-Trøndelag. Myrene er fredet som naturreservater på grunn av sin rike og varierte natur.

Verneplanen for de 19 myrene i Sør-Trøndelag omfatter et område på tilsammen 29 kvadratkilometer. Fylket har mange myrer med variert utforming og variasjon, derfor er det nødvendig med mange myrreservater for at alle type-ene skal være representert. Flere av myrområdene har både nasjonal og internasjonal be-

tydning. I tillegg er det vedtatt å utvide Sørendet naturreservat med 229 dekar. Formålet med utvidelsen er å sikre voksestedet til en truet planteart.

Regjeringen har også vedtatt å verne Øvre Forra naturreservat i Nord-Trøndelag. Reservatet dekker fire kommuner og er på 108 kvadratkilometer. Området har internasjonal verneverdi som trekk- og hekkeområde for vannfugl.

Regjeringen har opprettet Østmarka naturreservat. Det er det største reservatet i Oslo-marka, og er gitt høyeste verneprioritet.

Østmarka naturreservat er et 12,5 kvadratkilometer stort skogsområde vest for Øyeren. I reservatet dominerer gammel granskog med småmyrer og tallrike vann og tjern. Området er vegløst og temmelig kupert, med et «villmarksprege». Naturskogen med tilhørende plante- og dyreliv er en viktig årsak til vernet. I reservatet er veibygging, hogst, grøfthing og gjødsling forbudt. Fiske og jakt på elg, rådyr og hare er tillatt.

Meld deg inn i
Naturvernforbundet

STATENS INSTITUTT
FOR STRÅLEHYGIENE

Landets fagmyndighet og
forvaltningsorgan for
strålevernlovgivningen

Østerndalen 25
Postboks 55-1345 Østerås

Telefon
(02) 24 41 90
Telefax (02) 24 74 07

SKIEN KOMMUNE
FORMANNSKAPET
TELEFON (035) 26 010

Liten interesse for klimaproblemer

Interessen for klimaproblemer er forsvinnende liten i mange land. Nordmenn er ikke noe unntak i så måte. To tredjedeler av den norske befolkningen er ikke bekymret for en klimaendring.

RUTH SCHUKALLA

Industriforurensning og nedbryting av ozonlaget derimot blir tatt mye mer alvorlig. Årsaken til dette kan være manglende kunnskaper om drivhuseffekten, mener Naturvernforbundet i en ny rapport som er blitt laget på oppdrag av Miljøverndepartementet.

De fleste nordmenn forstår ikke sammenhengen mellom egen adferd og klimaendringer. Særlig bilen ser ut til å være en hellig ku som få vil gi avkall på. Selv om de fleste har forstått at bilen forurensar, er det svært få som er villige til å ta konsekvensen av dette. Sammenhengen mellom energibruk og miljøproblemer er også uklart for de fleste. Det ser

ut som om de fleste fortsatt forbinder energikonservasjon med hutting og frysing.

Grønn forbruker

Miljøvennlige varer og batteriinntak derimot har slått gjennom for fullt i den norske befolkningen. Mer enn halvparten sier at de ser etter miljøvennlige varer i butikken selv om de koster mer enn vanlige forbruksvarer. Omtrent førti prosent vet at brukte batterier skaper miljøproblemer og leverer dem derfor til spesielle innsamlingsbokser.

I rapporten har man også beregnet en enkel husstands klimagassutslipp som ligger på 28.000 kg CO₂-ekvivalenter per år. Matforbruket utgjør omtrent en fjerdedel av dette

budsjettet. Årsaken til dette høye tallet er at rapporten tar med alle indirekte utslipp som oppstår ved for eksempel produksjon av kunstgjødsel i jordbruk. Her brukes store mengder olje og gass. Forbrukeren kan derfor redusere drivhuseffekten ved å kjøpe økologisk dyrkede grønnsaker.

Varierer

Villigheten til å gjøre noe med drivhuseffekten varierer i ulike befolkningsgrupper. Det er kvinner, storbyboere og høyinntektsgrupper som uttrykker mest bekymring for klimaforandringer. Interessen for drivhuseffekten er også større hos sosialistiske enn hos borgerlige velgere.

VI GJENVINNER!

GJØR DERES AVFALL
OM

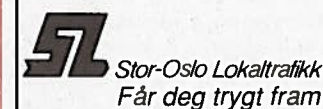
TIL KONTANTER

Brødr. London A/s

Adresse: Knud Bryns v. 1/3 0581 Oslo 5
Postadresse: Postboks 68 Økern 0508 Oslo 5
Telefon: (02) 64 31 20
Bilavdelingen: (02) 64 88 75
Telefax: (02) 63 08 26

Takk for støtten!

Sandnes Elektrisitetsverk

TELEFON KONTOR 071 60217 - VAKT 071 60865 - 090 32006

Fra østtysk gjenvinning til vestlig søppel

DDR hadde et av Europas beste gjenvinningssystemer. I dag er det i ferd med å ødelegges i møte med det vestlige forbrukersamfunnet. På et år er søppelmengden mer enn fordoblet i Berlin. Nå forlanger østtyskerne å få igjen det gamle gjenvinningssystemet.

ANDERS GJESVIK

Nedbyggingen av det gamle gjenvinningssystemet kombinert med den vestlige overemballeringen har ført til en drastisk økning i søppelmengden. Private selskaper vil starte gigantiske, forurensende forbrenningsanlegg i øst. Men østtyskerne har verken sansen for de vestlige søppelbergene eller måten å løse problemet på. Utpakningsaksjoner har blitt vanlige. Overflødig emballasje pakkes av varene, og legges igjen på trappa til butikken som selger dem.

På en formiddag i november i fjor ble det utført utpakningsaksjoner ved 14 supermarkeder i Øst-Berlin. I forbindelse med aksjonene skrev 40.000 men-

nesker under på et brev til miljøvernministeren og Berlins ordfører. I brevet forlanger de at det gamle gjenvinningssystemet skal styrkes, innføring av avgifter på engangsemballasje og stenging av eksisterende avfallforbrenningsanlegg. På aksjonsdagen ble det også plassert seks lastebillass med søppel på rådhustrappa.

Retur av alt

Gjenvinningssystemet SERO står for «mottak av gjenvinningsmaterialer mot kontanter». SERO har eksistert i 40 år, utviklet på grunn av mangelen på råvarer. Systemet bygger på et landsdekkende nett av gjenvinningsbutikker som kjøper alle typer gjenvinnbare materialer; glassflasker, hermetikkbokser, papir, tekstiler,

sprayflasker, metallfolie og plast. SERO-butikkene fantes i nesten hver bydel og tettsted. På steder uten en slik butikk kom innkjøpere og hentet materialet. Glasskrukker var standardiserte, og kunne pantes i alle supermarkeder.

– Det krevde litt innsats å pakke inn aviser og glass og ta det med til SERO-butikken, men alle brukte systemet. Det var en vane, og vi ble motivert av fortjenesten på søppelet, sier Astrid Sommerfeld i miljøorganisasjonen Arche.

SERO-systemet var subsidiert av staten, men dette opphørte i september i fjor. SERO-butikkene ble stengt, og i dag er det bare noen få gjenvinningsanlegg igjen. Østtyske gjenvinningsmaterialer var plutselig blitt vestlig søppel.

Takk for støtten

NS NORGES
STANDARDISERINGS-
FORBUND
NORWEGIAN STANDARD ASSOCIATION

SL Stor-Oslo Lokaltrafikk
Får deg trygt fram

CORRO-COAT

Hegdal, 3250 Larvik
Telefon: (034) 25 066
Telex: 21276
Telefax: (034) 25 713

Navn/bedrift: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

JA, jeg vil abonnere på N&M Bulletin

Naturvernforbundets nyhetsbrev N&M Bulletin kommer annenhver uke. Abonnement gjelder for ett år.

Jeg vil abonnere på _____ eksemplar(er) av hvert nummer.

Abonnementstype (sett kryss):

- ☐ Institusjoner/bedrifter kr. 250,-
- ☐ Privatpersoner (ikke-medlemmer) kr. 150,-
- ☐ Privatpersoner (medlemmer) kr. 120,-
- ☐ TILBUD! 2 måneder GRATIS!
- ☐ Jeg vil bli medlem, kr. 200,-

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
porto.

SVARSENDING
Avtale nr. 109 000/5 Pb.

Grünerløkka postkontor
0505 OSLO 5